

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

NOF OA
Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO
Org.nr. 975 615 308

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
nve@nve.no
enbe@nve.no

leder@nofoa.no
Medlemsrelatert: medlem@nofoa.no
Økonomisk: kasserer@nofoa.no
Vernesaker: naturvernkontakt@nofoa.no
www.nofoa.no

Vår ref.: sak/505

Deres ref.:

Dato: Oslo, 4. april 2018

Merknader til Nedre Romerike vannverks søknad om å legge ned diverse dammer i og inntil Marka

NOF OA (Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus) viser til at Nedre Romerike vannverk har søkt om å få legge ned 20 dammer i kommunene Skedsmo, Sørum, Rælingen, Lørenskog, Fet og Nittedal. Vi vil kommentere alle søknadene samla, og i tillegg gi konkrete merknader til de dammene som det har størst negative konsekvenser for fuglelivet å legge ned.

Generelt

Dammene som i dag tilhører Nedre Romerike vannverk ble i sin tid bygd for å utgjøre en del av reservevannforsyningen i vannverkets nedslagsfelt. De fleste av dammene er gamle, noen over 100 år. Til tross for at etablering av dammene i sin tid representerte betydelige inngrep, med bygging av veg, damkroner av betong og neddemming av arealer med variert og til dels intakt natur, har det etter så mange år oppstått en ny likevekt der naturen er tilpasset det nye vannregimet. Dammene er, slik de framstår i dag, mer som kulturminner å regne, og mange av områdene har stor betydning for friluftsliv.

En nedlegging og fjerning av dammene vil generelt representere et langt større inngrep, med negative konsekvenser både for friluftsliv og biologisk mangfold, enn å la dammene stå og restaurere dem etter tur ved behov. I tillegg vil NOF OA peke på at konsekvensene for biologisk mangfold ved å fjerne dammene er svært overflatisk behandlet. Omtalen er kun basert på litteratursøk, og det er ikke gjort noen form for kartlegging eller oppdatering av kunnskapsgrunnlaget. Vi viser i denne sammenheng til naturmangfoldlovens §§ 8–10, om kunnskapsgrunnlaget, føre var-prinsippet og samla belastning, som etter vårt syn ikke er oppfylt.

Dette er en alvorlig svakhet ved søknadene om nedlegging, og kan ikke aksepteres som tilfredsstillende. Før eventuell fjerning av dammene vil NOF OA kreve at det gjennomføres grundige undersøkelser av det biologiske mangfoldet for ulike artsgrupper (særlig fugl, pattedyr, insekter, amfibier, karplanter, sopp og moser) på en tid av året (vår/forsommer) da sannsynligheten for å finne aktuelle arter og påvise viktige naturtyper er størst. Også konsekvensen ved å legge ned dammene for de ulike artsgruppene og naturtypene må kartlegges.

Merknader til enkelte av dammene

Ramstadsjøen, Rælingen

Biologisk mangfold er dårlig kjent for området, men det finnes noen interessante registreringer av fugl i artsobservasjoner.no. Det er gjort funn av både storlom, perleugle og tornskate i hekkesesongen, i tillegg til orrfuglleik, og for øvrig er skogsnipe og rugde påvist. Viltkartlegging i kommunen i 2001 nevner at området er en viktig biotop for jerpe og hekkeområde for hønsehauk. Potensialet for ytterligere fuglearter er stort, særlig i det grunne våtmarksområdet mot nord. Ramstadsjøen er et godt fiskevann, og er et potensielt næringsøksområde for fiskeørn.

Ramstadsjøen har stor betydning for friluftsliv i nærområdet, og er statlig sikret. Området er mye brukt til overnatting i sommerhalvåret, og om vinteren går to mye brukte skiløyper over vannet. En nedtapping vil redusere områdets potensial som utfartsmål, og begrense tilgangen til Østmarka fra nordøst i skisesongen, særlig i snøfattige vintre.

Åmodtdammen, Rælingen og Lørenskog

I den sørligste delen av dammen ligger et myrområde dannet ved gjengroing av vannet, med hekkende vadere som skogsnipe og strandsnipe, men med potensial for flere våtmarksarter. Gråhegre på næringsøk er observert, og andefugler som stokkand og kvinand holder til i området. Vintererle og fossekall hekker i tilknytning til demningen og bekken i nordenden av Åmodtdammen, og nyter godt av jevnt tilsig av vann fra demningen. Bra fiskebestand gjør at vannet er har potensial som fiskeområde for fiskeørn. Alle disse artene vil forsvinne ved en nedtapping av vannet.

Dammen er et statlig sikret friluftslivsområde, og er svært mye benyttet til rekreasjon for en stor lokalbefolkning. Vannet er en viktig innfallsport til Østmarka fra nord både sommer og vinter, og vannet brukes blant annet til kanopadling om sommeren og skøyte- og skiturer vinterstid. I et av vedleggene til søknaden bemerkes det at «Planområdet har stor verdi for brukerinteresser og friluftsliv». Samtidig står det at «Det antas at det finnes tilsvarende eller andre områder i nærheten som kan erstatte Åmodtdammen som utfartsmål i et folkehelseperspektiv». NOF OA kan ikke se at det finnes tilsvarende områder som lokalbefolkningen kan bruke.

Østbyputtan, Lørenskog

Andefugler som kvinand og stokkand har tilhold ved tjernet. Hønsehauk ble observert ved Østbyputtan i 2017 og er en mulig hekkeart for området. God fiskebestand indikerer at også Østbyputtan er aktuelt område for fiskeørn på næringsøk. Tjernet har stor verdi som nærfri-luftsområde blant annet på grunn av god tilgjengelighet.

Dammer i Nittedal

Holnippeldammen er et svært viktig og populært rekreasjonsområde og fungerer som badevann for store og små. Fjerning av dammen vil redusere vannstanden med 20 meter, noe som representerer et dramatisk inngrep for landskap og opplevelse. Demningene ved Søndre og Nordre Rygge vann er svært små, og det vil sannsynligvis koste mer å rive dem enn å ta kostnaden med vedlikehold. Det er sannsynlig at Nittedal ser verdien av disse dammene slik de fungerer i dag, og vil overta ansvaret for dem.

Lundertjern, Skedsmo

Fjerning av demningen i Lundertjern, med en vannstandssenking på 20–30 centimeter, innebærer et nokså lite inngrep sammenliknet med andre dammer som skal avvikles, og effektene på naturmiljøet blir sannsynligvis små. Det er likevel viktig at inngrepet gjøres på en så skånsom måte som mulig, og at man velger et tidspunkt som reduserer negative effekter. Det dreier seg både om at nedtapping kan ha negative konsekvenser for ferskvannsorganismer, og at området er fuktig og man risikerer kjølenskader ved teleløsning eller kraftig regnvær.

I dokumentene nevnes det at rørgata «ikke har vært tema for denne søknaden». NOF OA stusser litt over grunnen til det. På østsiden av Stampetjern ligger rørgata delvis i dagen og fungerer som sti rundt en bratt fjellknaus, og der er det viktig at rørgata blir liggende. Vi er ukjent med om rørgata også ligger i dagen nærmere Lundertjern. I så fall bør det vurderes om den bør fjernes eller eventuelt tildekkes. Oppgraving kan også vise seg å være mer uheldig for naturmiljøet enn å la den ligge.

Vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Håkan Billing'.

Håkan Billing
leder NOF OA

Jan Olav Nybo
naturvernkontakt for Oslo og Akershus